

CZU 821.135.1.09 : 81`25

SCRIITORI ROMÂNI TRADUȘI ÎN ALTE LIMBI

ROMANIAN WRITERS TRANSLATED INTO OTHER LANGUAGES

Lilia ABABIL, Gabriela CAZAC

Abstract: *The article emphasizes the importance and value of Romanian literature and the role of translations in the universal heritage. There is also a table showing the names of Romanian writers which are translated into other languages, whose works we can find in BS USARB collection.*

Key words: *translation, literary work, classic romanian writers, romanian writers*

Traducerea este arta de a reda un text într-o altă limbă, arta de a recompune o lucrare fără a-și pierde aroma originală sau de a găsi un înlocuitor analog. Traducerea trebuie să dețină aceeași idee, informație ca și originalul. Să păstreze toate particularitățile originalului fiindcă relația dintre concepte similare și semnele lor de limbă relevante sunt diferite. Traducerea este necesară pentru comunicarea eficientă dintre oameni, pentru promovarea culturii unei țări sau a unei comunități. Opera literară înseamnă artă, iar traducerea acesteia trebuie să reflecte și să redea mesajul, nuanțele și emoțiile într-o formă cât mai apropiată. De aceea pentru a traduce o lucrare e necesar de a avea cunoștințe în istorie, sociocultură, etnocultură, semiotică. Traducătorul este un mediator între două comunități ce vorbesc limbi diferite, este persoana care descifrează mesaje dintr-o limbă într-o altă limbă. Acesta trebuie să dețină o serie de competențe precum cunoașterea aprofundată a limbilor de lucru și a limbii materne, cunoștințe de cultură generală din domenii cât mai variate, dar și precizie și acuratețe. În funcție de specificul activității profesionale, traducătorii pot fi grupați în următoarele categorii:

- interpreți;
- traducători specializați;
- traducători literari.

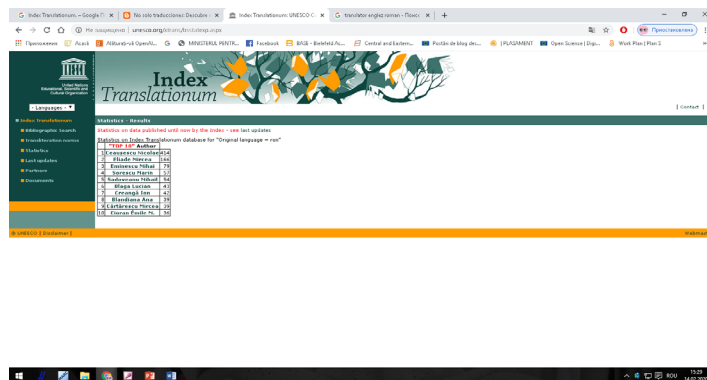
Traducătorii literari sunt cei care traduc operele literare, sunt cei care trebuie să cunoască bine operele pe care le traduc, termenii și limba literară. Traducerea literară este cea mai dificilă. Opera literară este o creație ce prezintă o mare varietate de forme, opere lirice, epice, dramatice aparținând diferitelor specii literare. Este un univers imaginar al unui autor. Opera literară este ca un ansamblu de evenimente depedente între ele, de aceea transmise într-o altă limbă trebuie să păstreze aceeași consecutivitate. Prin intermediul traducerilor popoare și culturi se apropie, se încrucișează și se îmbogățesc reciproc.

Cum este bine cunoscut, traducerile constituie principala modalitate de apropiere față de un scriitor străin. Numai prin intermediul lor diversitatea creativă a omenirii se face cunoscută. Acest proces a apărut din curiozitatea și interesul diferitelor popoare de a se deschide spre alte lumi, spre alte universuri cu mentalități, moravuri și trăsături diferite. Are loc un schimb de idei, teme și diverse mijloace de realizare artistică influențând în mod benefic progresul cultural și spiritual. În așa fel nimic din marea creație a geniului uman nu a rămas străină marelui public.

Scopul fundamental al oricărei biblioteci este satisfacerea cerințelor informaționale și de documentare ale utilizatorilor. Studiul de față urmărește acest scop și a apărut în urma unor observații duse de-a lungul timpului în ceea ce privește cerințele de lectură venite din partea utilizatorilor. Am avut două motive pentru care am dorit să efectuăm acest studiu:

- unul **intrisec** - de a sublinia importanța și valoarea literaturii române și rolul traducerilor literare în integrarea culturii române în patrimoniul universal;
- celălalt **utilitarist** - încercând să dăm un răspuns complet și relevant la întrebarea utilizatorilor: *Opera tradusă a căror scriitori români se regăsește în colecția BȘ USARB?*

Pentru identificarea numelor celor mai traduși scriitori români au fost analizate datele oferite de **Index Translationum** <http://www.unesco.org/xtrans/>, o bază de date care conține informații bibliografice cumulate despre cărțile traduse și publicate în aproximativ o sută din statele membre UNESCO și totalizează peste 2.000.000 de intrări în toate disciplinele: literatură, științe sociale și umane, științe naturale și exacte, artă, istorie și așa mai departe. Index Translationum este o bibliografie internațională a traducerilor, un instrument de neînlocuit pentru realizarea inventarelor bibliografice ale traducerilor la scară mondială. Conform acestui Index, cei mai traduși scriitori clasici români sunt: **Mircea Eliade, Mihai Eminescu, Marin Sorescu, Mihai Sadoveanu, Lucian Blaga, Ion Creangă, Emil Cioran**. În acelaș top pe poziția 8 și 9 sunt plasați **Ana Blandiana** și **Mircea Cărtărescu**. Ne bucură faptul că în proporție de 70% opera scriitorilor români nominalizați de Index Translationum în variantă tradusă se regăsește în colecția BȘ USARB (primul autor fiind exclus).

Colecția **Literatura română în alte limbi** este localizată în Sala de împrumut nr. 4 *Documente în limbi străine* înglobând un număr total de **293** documente. Pentru a oferi un răspuns cât mai complet, studiului au fost supuse și colecțiile de carte din Sala de lectură nr. 2 *Științe Filologice*, Sala de împrumut nr. 1 *Documente științifice / beletristică* și *Oficiu Organizarea și conservarea colecțiilor*. Din subdiviziunile enumerate mai sus au fost identificate operele scriitorilor români publicate cu text paralel și în limba rusă. Nu au fost analizate antologiile de poezii și culegerile de texte în care cu siguranță vom descoperi noi traduceri, acest lucru rămâne a fi tema unui nou studiu. Pentru a fi cât mai exhaustivi am inclus în tabel toți scriitorii români opera cărora în varianta tradusă este prezentă în colecție. Autorii au fost aranjați în ordinea descrescătoare a numărului de limbi în care este tradusă opera.

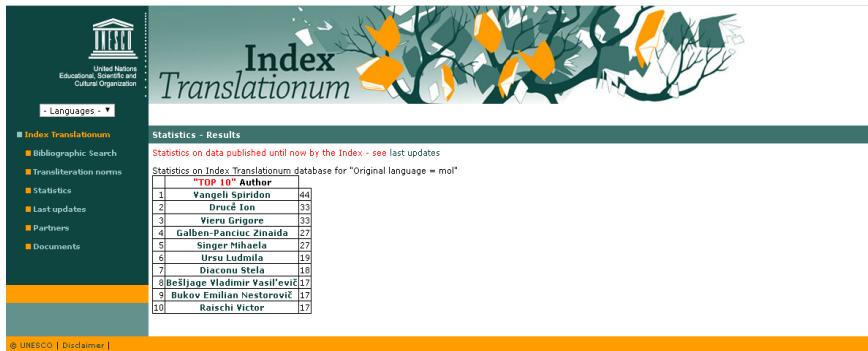
Nr.	Nume autor	Anii de naștere	Numărul de limbi	Limbi
1.	Mihai Eminescu	1850-1889	11	Engleză, germană, franceză, italiană, portugheză, rusă, ucraineană, poloneză, sârbă, găgăuză, magheară
2.	Ion Creangă	1837-1889	4	Engleză, franceză, spaniolă, rusă
3.	Ioan Slavici	1848-1925	4	Engleză, spaniolă, rusă, magheară
4.	Mihail Sadoveanu	1880-1961	4	Engleză, germană, franceză, rusă
5.	Liviu Rebreanu	1885-1944	4	Engleză, franceză, rusă, magheară
6.	Ion Luca Caragiale	1852 -1912	3	Germană, franceză, rusă
7.	Tudor Arghezi	1880-1967	2	Franceză, rusă
8.	George Bacovia	1881-1957	2	Franceză, magheară
9.	Lucian Blaga	1895-1961	2	Germană, franceză
10.	Mircea Eliade	1907-1986	2	Engleză, franceză
11.	Nichita Stănescu	1933-1983	2	Engleză, franceză
12.	Marin Preda	1922-1980	1	Germană
13.	Marin Sorescu	1936-1996	1	Spaniolă

Cu cele mai multe lucrări traduse, în topul clasamentului se plasează Mihai Eminescu, prezent în colecția BȘ USARB tradus în 11 limbi. Opera lui Mihai Eminescu s-a bucurat de o mare atenție, autorul fiind tradus în peste 65 de limbi. Cele mai multe traduceri s-au făcut în limbile europene: germană, franceză, italiană, portugheză, rusă, ucraineană, poloneză, sârbă, magheară. Primele tâlcuiri datează încă din timpul vieții poetului. Unul din cei mai buni traducători al lui Eminescu în limba engleză este considerat tânărul Corneliu M. Popescu, care a decedat tragic la vârsta de doar 19 ani. **The Poetry Society at National Poetry Centre in London**, în 1987 a înființat un premiu în memoria traducătorului: *The European Poetry Translation Prize in memory of Corneliu M.*

Popescu.

Traducerile literare au un rol determinant în formarea literaturi naționale și a gustului publicului. Unii dintre marii scriitori români precum George Coșbuc, Lucian Blaga, Marin Preda, Marin Sorescu, Mihai Eminescu au fost și traducători, prin traducerile realizate au contribuit la conectarea culturii române la marea cultură europeană.

Conform aceluiași portalul UNESCO, Index Translationum, cei mai traduși autori de limbă română din Republica Moldova sunt: **Spiridon Vangheli, Ion Druță și Grigore Vieru.**

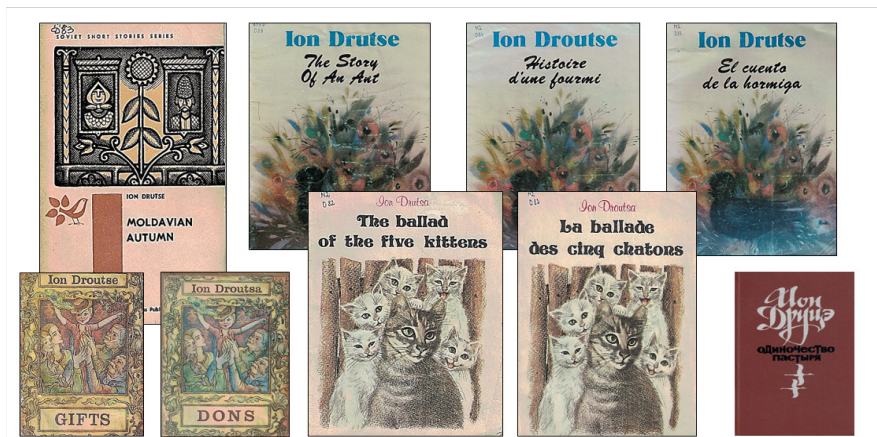

În colecția sălii de împrumut nr. 4 *Documente în limbi străine* cititorul va descoperi opera scriitorilor basarabeni tradusă în limbi străine.

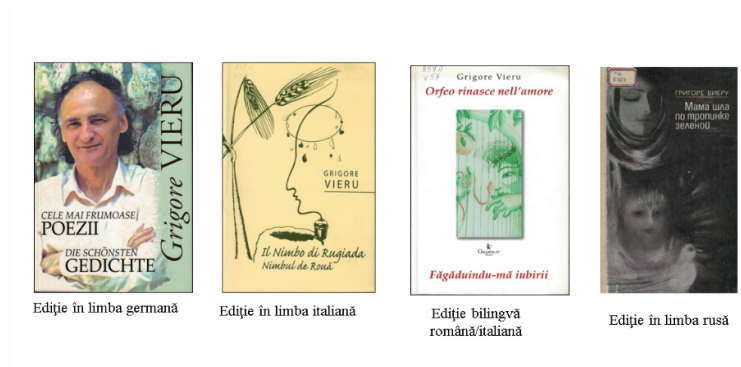
Creația celui mai cunoscut scriitor pentru copii din Republica Moldova, Spiridon Vangheli, a fost tradusă în 40 de limbi, înregistrând milioane de exemplare în țările din Europa, SUA, Brazilia, China și Japonia. Despre peripețiile lui Guguță, cel mai îndrăgit erou de toți copiii, cititorul Bibliotecii Științifice USARB poate citi în limba engleză, franceză, spaniolă și rusă.

Cărțile scriitorului basarabean Ion Druță transmit dorul de casă, dorul de limbă și de pământurile Moldovei. Operele sale au fost traduse în peste 20 de limbi, în colecțiile noastre le avem traduse în limba engleză, franceză, spaniolă și rusă.

Poezia lui Grigore Vieru capătă un farmec aparte tradusă în limba latină, germană, italiană și rusă, Opera marelui poet a intrat temeinic în atenția traducătorilor literarii care au reușit să „descifreze” cu exactitate vibrațiile versului vierian.

Romanul lui Vladimir Beșleagă „Zbor frânt” a fost tradus în anii 60, în colecția BȘ USARB lucrarea se regăsește tradusă în limba engleză, franceză, spaniolă și rusă.

Nr.	Nume autor	Anii de naștere	Numărul de limbi	Limbi
1.	Spiridon Vangheli	1932	4	Engleză, franceză, spaniolă, rusă
2.	Ion Druță	1928	4	Engleză, franceză, spaniolă, rusă
3.	Grigore Vieru	1935-2009	4	Latină, germană, italiană, rusă
4.	Vladimir Beșleagă	1931	4	Engleză, franceză, spaniolă, rusă

Din cele analizate putem afirma că BŞ USARB deține mai multe lucrări traduse a scriitorilor clasici români, din cei moderni îi putem enumera pe scriitorii basarabeni: *Spiridon Vangheli, Ion Druță, Grigore Vieru, Vladimir Beșleagă*.

Pentru o mai bună ilustrare a temei s-a realizat o expoziție de carte în format electronic cu genericul: „**Scriitor români traduși în alte limbi** (din colecția BŞ USARB)” care cuprinde opera tradusă a scriitorilor români nominalizați în cadrul studiului. Astfel traducerile din autori români se fac mai bine cunoscute publicului larg.

Patrimoniul de bază al unei instituții infodocumentare îl constituie resursele informaționale și documentare pe care le deține. Completarea sistematică a colecțiilor Bibliotecii Științifice USARB cu traduceri noi din operele scriitorilor români va determina sporirea calității servirii și satisfacerea necesităților informaționale ale utilizatorilor.

Referințe bibliografice:

1. BĂRLEA, Petre Gheorghe. *Traduceri și traducători : Pagini din istoria culturii române*. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2016. 450 p. ISBN 978-606-714-273-0.
2. BELL, Roger T. *Teoria și practica traducerii*. București: Ed. Polirom, 2000. 312 p. ISBN 973-683-495-6.
3. CONDREA, Irina. *Comunicarea prin traducere*. Ch.: Ed. Tehnică-Info, 2001. 128 p. ISBN 9975-63-054-5.
1. DOROBANȚU, Marinela Doina. *Despre traducere și traducător* [online] [citată 12.02.2020]. Disponibil: <http://www.sinuc.utilajutcb.ro/V.3.pdf>
2. MANOLESCU, Zoia. *Meseria de traducător* [online] [citată 11.02.2020]. Disponibil: <https://www.slideshare.net/negoteielena/meseria-de-traducator>
3. STURZA, Iuliu Cezar. *5 scriitori români care au fost și traducători* [online] [citată 12.02.2020]. Disponibil: <https://respiro.ro/books/blog/5-scriitori-romani-care-au-fost-si-traducatori>